

Ақтөбе облысының қоршаған орта жай-күйі жөніндегі ақпараттық бюллетені

Ақпан 2023 жыл

«Қазгидромет» РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалы

	МАЗМҰНЫ	Б.
1	Алғысөз	3
2	Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері	4
3	Қоршаған ортаның ауа сапасы	4
4	Жер үсті суларының сапасы	11
5	Радияциялық жағдай	12
6	Жауын-шашынның химиялық құрамы	13
7	1 қосымша	13
8	2 қосымша	17
9	3 қосымша	19
10	4 қосымша	20

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень «Қазгидромет» РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалы жүргізген жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты Ақтөбе облысының аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы хабардар етуге арналған және Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау, ластану деңгейінің үздіксіз өзгеру тенденциясын ескеру үшін қажет.

Атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері

Аймақтағы ауаның ластану деңгейін негізінен ірі кәсіпорындар анықтайды: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС, «Ақтөбе ферроқорытпа зауыты» және ДКБК АҚ «ТҰК Казхром» филиалдары, «Интергаз Орталық Азия» АҚ, «Ақтөбе ӨЭМ» АҚ, «Ақтөбе ЖЭО» АҚ. Стационарлық көздерден шығарындылардың жалпы көлемінің ішінде ілеспе газды жағу шығарындыларының үлесі 11,67 мың тоннаны құрайды. Алау қондырғыларынан шығатын барлық шығарындылардың 97% -ы 3 мұнай мен газ өндіретін және қайта өңдейтін кәсіпорындардың үлесіне тиесілі: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС және «Аман Мұнай» ЖШС.

Сонымен қатар, жылжымалы көздерден шығатын газдар Ақтөбе облысындағы ауаны ластайтын негізгі заттардың бірі болып табылады.

2. Ақтөбе қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Ақтөбе қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 6 бақылау бекетінде, оның ішінде 3 сынаманы қолмен іріктеу бекетінде және 3 Автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 10 көрсеткішке дейін анықталады: 1) қалқыма бөлшектер (шаң); 2) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 3) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 4) күкірт диоксиді; 5) көміртегі оксиді; 6) азот диоксиді; 7) азот оксиді; 8) күкіртті сутек; 9) формальдегид; 10) хром.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және әрбір бекетте анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

1-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	қолмен іріктеу	Авиақалашық 14, әуежай ауданы	қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот оксиді, азот диоксиді, формальдегид, хром, күкіртті сутек
2		Белинский к-сі 5, Жилгородка ауданы	
3		Ломоносов к-сі 7, ТЖ вокзалының ауданы	
4	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Рысқұлов к-сі, 4, Шанхай ауданы	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, күкіртті сутек, гамма сәулеленудің эквивалентті дозасының қуаты
5		Есет батыр к-сі, 109	
6		Жанқожа батыр к-сі, 89, Құрмыш ауданы	

Ақтөбе қаласында стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу облыстың 3 нүктесі бойынша 8 көрсеткішке қосымша жүргізіледі: 1) РМ-10

қалқыма бөлшектері; 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкірт сутегі; 7) аммиак; 8) формальдегид.

2023 жылғы ақпандағы Ақтөбе қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

2023 жылғы ақпанда Ақтөбе қаласының атмосфералық ауасының сапасы стандартты индекс бойынша ластанудың "көтеріңкі" деңгейі ретінде бағаланды (СИ=3,8); ең жоғары қайталануы бойынша "төмен" (ЕЖҚ=0,4%).

Атмосфералық ауаның ластануына күкіртсутек (бір айдағы асып кетулер саны: 9); көміртек оксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 2) негізгі үлес қосады.

Күкіртсутектің ең жоғары бір реттік шоғыры – 3,8 ШЖШ_{м.р.}, көміртек оксиді – 1,8 ШЖШ_{м.р.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.р.} асу еселігі		%	>ШЖШ	>5 ШЖШ
г. Ақтобе								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,0012	0,0077	0,1000	0,2000	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0015	0,0437	0,0017	0,0106	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0017	0,0279	0,0018	0,0060	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0146	0,2928	0,2201	0,4402	0,00	0	0	0
Көміртек оксиді	0,5257	0,1752	9,0972	1,8194	0,03	2	0	0
Азот диоксиді	0,0227	0,5671	0,1230	0,6150	0,00	0	0	0
Азот оксиді	0,0220	0,3662	0,2546	0,6365	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0005		0,0306	3,8250	0,14	9	0	0
Формальдегид	0,0037	0,3696	0,0070	0,1400	0,00	0	0	0
Хром	0,0004	0,2514	0,0007		0,00	0	0	0

Хромтау қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Хромтау қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 2) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) азот диоксиді; 6) күкіртті сутек.

3-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

3-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Горький көшесі, 9	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2023 жылғы ақпандағы Хромтау қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

2023 жылы қаңтарда Хромтау қаласының атмосфералық ауасының сапасы стандартты индекс бойынша ластанудың "көтеріңкі" деңгейі ретінде бағаланды (СИ=4,6); ең жоғары қайталануы бойынша "төмен" (ЕЖҚ=0,8%). Атмосфералық ауаның ластануына күкірт диоксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 16); қалқыма бөлшектер РМ-2,5 (бір айдағы асып кетулер саны: 5) негізгі үлес қосады.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 3,3 ШЖШ_{м.р.}, қалқыма бөлшектер РМ-2,5 – 4,6 ШЖШ_{м.р.} басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 4-кестеде көрсетілген.

4-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} . асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.} р. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Хромтау қ.								
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0085	0,2426	0,7295	4,5594	0,25	5	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0098	0,1628	0,2576	0,8587	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0356	0,7115	1,6532	3,3064	0,79	16	0	0

Көміртек оксиді	0,0013	0,0004	0,2857	0,0571	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0043	0,1063	0,1074	0,5370	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0010		0,0010	0,1250	0,00	0	0	0

Қандыағаш қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Қандыағаш қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 2) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) азот диоксиді; 6) күкіртті сутек.

5-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

5-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Ж. Жабаев көшесі 64 А	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2023 жылғы ақпандағы Қандыағаш қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Қандыағаш қаласының бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **көтеріңкі** деп бағаланды, ол күкірт диоксиді бойынша $СИ=2,5$ (**көтеріңкі** деңгей) және $ЕЖҚ=0\%$ (**төмен** деңгей) мәнімен анықталды.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 2,5 ШЖШ_{м.р.}, азот диоксиді – 1,0 ПДК_{м.р.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 3,8 ШЖШ_{о.т.}

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 6-кестеде көрсетілген.

6-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.р.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Қандыағаш қ.								

Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0099	0,2829	0,1001	0,6256	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0126	0,2099	0,1298	0,4327	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0032	0,0649	1,2316	2,4632	0,10	2	0	0
Көміртек оксиді	0,0148	0,0049	1,0020	0,2004	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,1540	3,8489	0,2003	1,0015	0,05	1	0	0
Күкіртсутек	0,0010		0,0046	0,5750	0,00	0	0	0

Шұбаршы ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Шұбаршы ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 2) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) азот диоксиді; 6) күкіртті сутек.

7-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

7-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Геолог көшесі 25Д	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, , күкіртті сутек.

2023 жылғы ақпандағы Шұбаршы а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Шұбаршы ауылының бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **жоғары** деп бағаланды, ол азот диоксиді бойынша СИ=3 (**көтеріңкі** деңгей) және ЕЖҚ=27% (**жоғары** деңгей) мәнімен анықталды.

Қалқыма бөлшектер РМ-2,5 ең жоғары бір реттік шоғыры – 2,8 ШЖШ_{м.р.}, азот диоксиді – 1,3 ШЖШ_{м.р.}, көміртек оксиді – 3,0 ШЖШ_{м.р.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 4,6 ШЖШ_{о.т.}, Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖШ астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

8-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры	Максималды бір реттік шоғыры	ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}
-------	---------------	------------------------------	----	--

	мг/м ³	ШЖШ _{о.т} . асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.} р. асу еселігі	%	>ШЖ Ш	>5 Ш Ж Ш	>10 ШЖШ
Шұбаршы а.								
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0102	0,2919	0,4433	2,7706	0,05	1	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0109	0,1821	0,1568	0,5227	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0015	0,0307	0,0270	0,0540	0,00	0	0	0
Көміртект оксиді	0,4211	0,1404	15,1350	3,0270	0,10	2	0	0
Азот диоксиді	0,1840	4,6	0,2669	1,3345	26,8	540	0	0
Күкіртсутек	0,0020		0,0060	0,7500	0,00	0	0	0

Кенқияқ ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Кенқияқ ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 2) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) азот диоксиді; 6) күкіртті сутек.

9-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

9-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Алтынсарин көшесі 11 Б	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2023 жылғы ақпандағы Кенқияқ а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Кенқияқ ауылының бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **жоғары** деп бағаланды, ол азот диоксиді бойынша СИ=1,3 (**төмен** деңгей) және ЕЖҚ=35% (**жоғары** деңгей) мәнімен анықталды.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 1,3 ШЖШ_{м.р.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 4,9 ШЖШ_{о.т.}. Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖШ астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 10-кестеде көрсетілген.

10-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

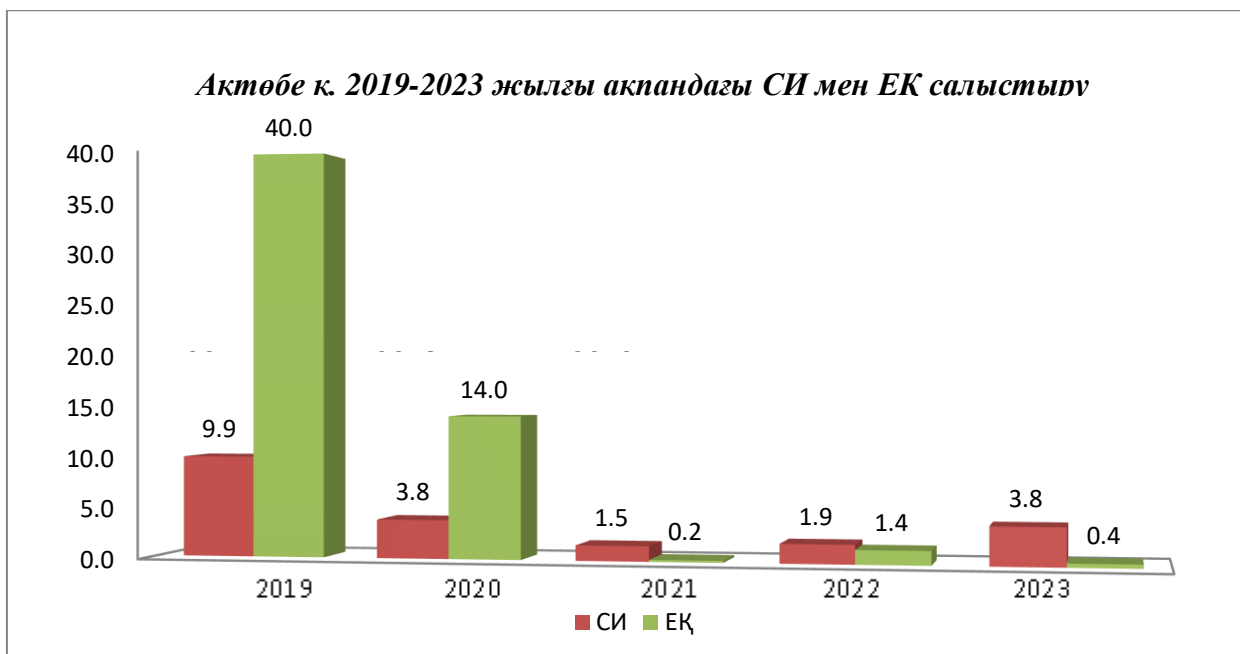
Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.} р. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Кенқияқ а.								
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0001	0,0033	0,0226	0,1413	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0003	0,0052	0,0309	0,1030	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0084	0,1678	0,0236	0,0472	0,00	0	0	0
Көміртек оксиді	0,0048	0,0016	0,5023	0,1005	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,1971	4,9271	0,2618	1,3090	34,9	703	0	0
Күкіртсутек	0,0032		0,0072	0,9000	0,00	0	0	0

Атмосфералық ауа сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері.

Анықталатын қоспалар	41 разъезд	
	№1 нүкте	
	мг/м ³	мг/м ³
Қалқыма бөлшектер (РМ-10)	0,0021	0,0070
Күкіртсутек	0,0031	0,3875
Формальдегид	0,0033	0,0660
Азот оксиді	0,0027	0,0068
Күкірт диоксиді	0,0031	0,0062
Азот диоксиді	0,0031	0,0155
Көміртек оксиді	1,5915	0,3183

Қорытындылар:

Соңғы бес жыл ішінде ауаның ластану деңгейі ақпанда келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, ақпан айында ластану деңгейі 2019 өте жоғары деңгейімен, ал 2020-2023 жж. көтеріңкі деңгеймен бағаланды. Күкіртсутек - ауаны ластаудың негізгі көзі.

Метеорологиялық жағдайлар.

Айдың көп бөлігінде қала циклондардың және солармен байланысты атмосфералық фронттардың ықпалында болды. Тек айдың басы мен соңында ауа-райы тұрақты болды. Ай ішінде жиі қар жауды, кей күндері аралас жауын-шашын байқалды. Жалпы ай ішінде 39 мм жауын-шашын түсті, бұл нормадан артық. 9 ақпанда түнде тұман байқалды. 21 ақпаннан 23 ақпанға дейін 2000-500 метр көрінетін төмен қарлы борандар мезгілімен байқалып отырды. 23 және 24 ақпанда оңтүстік-батыстан соғатын желдің екпіні 17-21 м/с болды.

3. Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Ақтөбе облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 6 су объектісінің: Елек, Қарғалы, Ембі, Темір, Ор өзендері 13 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 42 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.*

Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

3 кесте

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Параметрлері	өлш. бірл.	концентрация
	Ақпан 2022 ж.	Ақпан 2023 г.			
Елек өзені	4-класс	4-класс	Аммоний-ионы	мг/дм ³	1,157
			Фенолдар*	мг/дм ³	0,0016
			Хром (6+)*	мг/дм ³	0,137
Қарғалы өзені	4-класс	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар	мг/дм ³	0,0011
Ембі өзені	4-класс	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар	мг/дм ³	0,002
Темір өзені	5-класс	4-класс	Аммоний-ионы	мг/дм ³	1,21
			Фенолдар	мг/дм ³	0,0019
Ор өзені	4-класс	4-класс	Аммоний-ионы	мг/дм ³	1,31
			Фенолдар*	мг/дм ³	0,002

* - бұл кластағы заттар нормаланбайды

Кестеден көріп отырғанымыздай 2022 жылғы ақпан айымен салыстырғанда Елек, Ор өзендерінің жер-үсті су сапасы айтарлықтай өзгермеген.

Қарғалы, Ембі өзендерінің жер-үсті су сапасы 4-кластан жоғары 3-класқа, Темір 5-кластан 4-класқа ауысты - жақсарған.

Ақтөбе облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар аммоний-ионы, магний, фенолдар, хром (6+) болып табылады.

2023 жылғы ақпан айында Ақтөбе облысының аумағында 2 ЖЛ жағдайы тіркелді.

2 Қосымшада тұстамалар шегінде су объектілерінің сапасы бойынша ақпарат.

4. Радиациялық жағдай

Жергілікті жердегі гамма-сәулелену деңгейін бақылау күн сайын 7 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Қарауылкелді, Новоалексеевка, Родниковка, Ойыл, Шалқар, Жағабұлақ) жүзеге асырылды.

Ақтөбе облысында атмосфераның жерге жақын қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,05 – 0,20 мкЗв/сағ (норматив - 5 мкЗв/сағ дейін) шегінде болды. Облыста орташа радиациялық гамма-фон 0,11 мкЗв/сағ.

Ақтөбе облысының аумағында атмосфераның жерге жақын қабатының радиоактивті ластануын бақылау Ақтөбе, Қарауылкелді, Шалқар метеостанцияларында көлденең планшеттермен ауа сынамаларын бес тәуліктік іріктеу арқылы жүргізілді.

Ақтөбе облысы атмосферасының жер бетіндегі қабатында радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,2-2,1 Бк/м² шегінде ауытқыды. Түсудің орташа тығыздығы 1,6 Бк/м² құрады, бұл шекті рұқсат етілген деңгейден аспайды.

5. Ақтөбе облысының аумағындағы атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 6 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Аяқкүм, Жағабұлақ, Мұғоджарская, Новороссийское, Шалқар) жаңбыр суының сынамасын алудан тұрды.

Жауын-шашындағы анықталған ластаушы заттардың концентрациясы шекті рұқсат етілген концентрациядан (ШРК) аспайды.

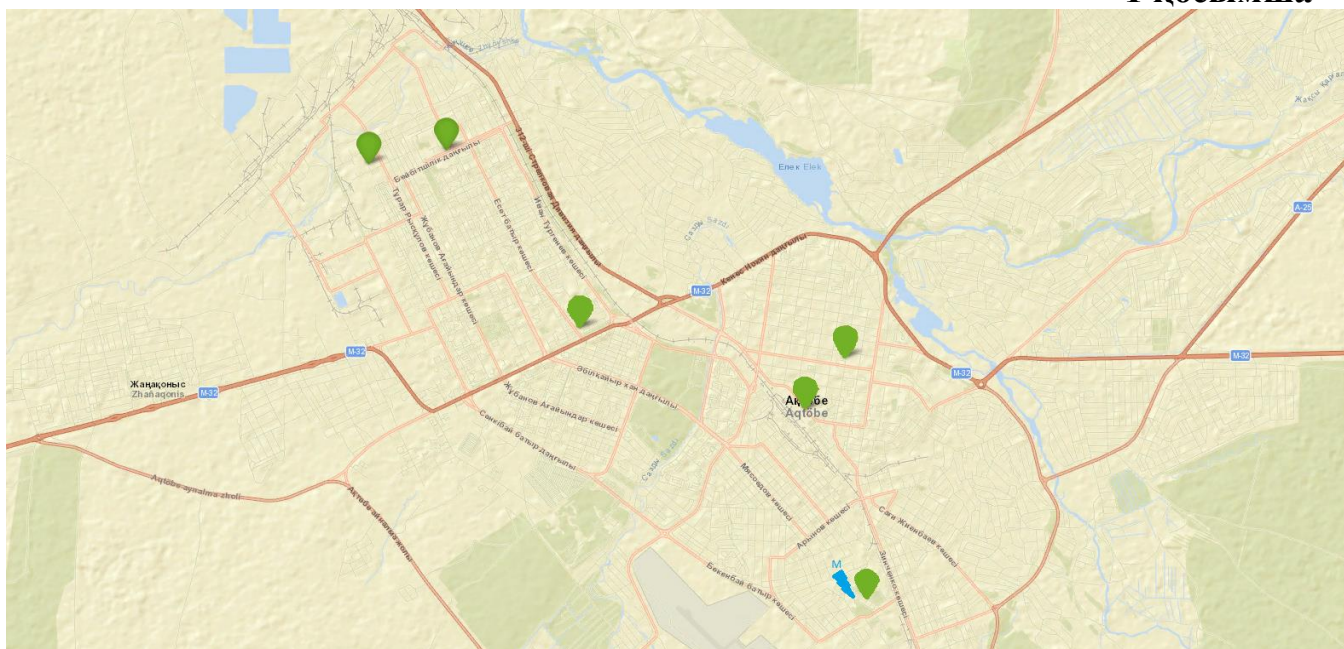
Тұнба үлгілерінде сульфаттар 29,86%, гидрокарбонаттар 29,22%, хлоридтер 11,44%, кальций иондары 14,46%, натрий иондары 5,44%, калий иондары 2,59% және магний иондары 3,84% басым болды.

Ең жоғары жалпы минералдану Аяқкүм МС – 94мг/л, ең азы – Жағабұлақ МС – 24,75 мг/л тіркелді.

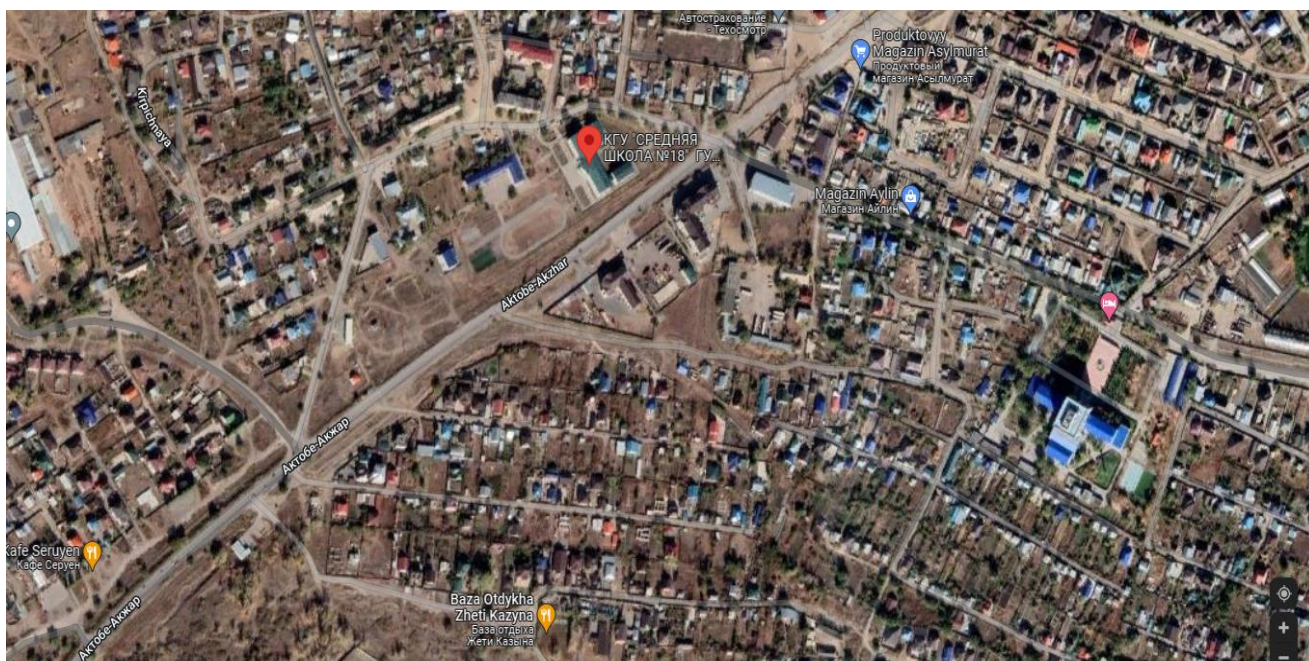
Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 39,9 мкС/см (МС Жағабұлақ) пен 160,9 мкС/см (МС Аяқкүм) аралығында болды.

Жауын-шашынның қышқылдығы аздап қышқыл және бейтарап ортасыпатына ие және 5,12 (МС Жағабұлақ) – 7,3 (МС Аяқкүм) аралығында.

1 қосымша

Ақтөбе қ. бақылау бекеттері мен метеостанцияның орналасу орындарының картасы

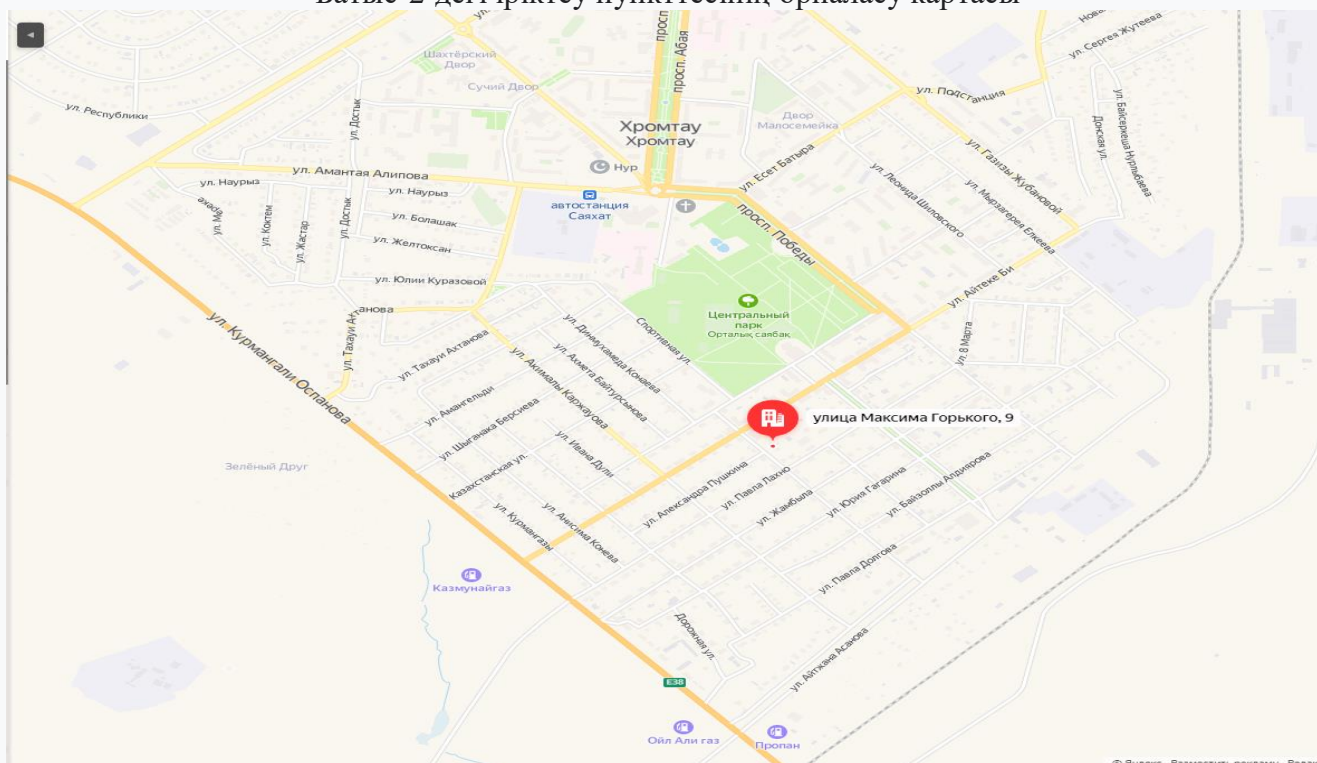
Қірпіштідегі іріктеу нүктесінің орналасу картасы

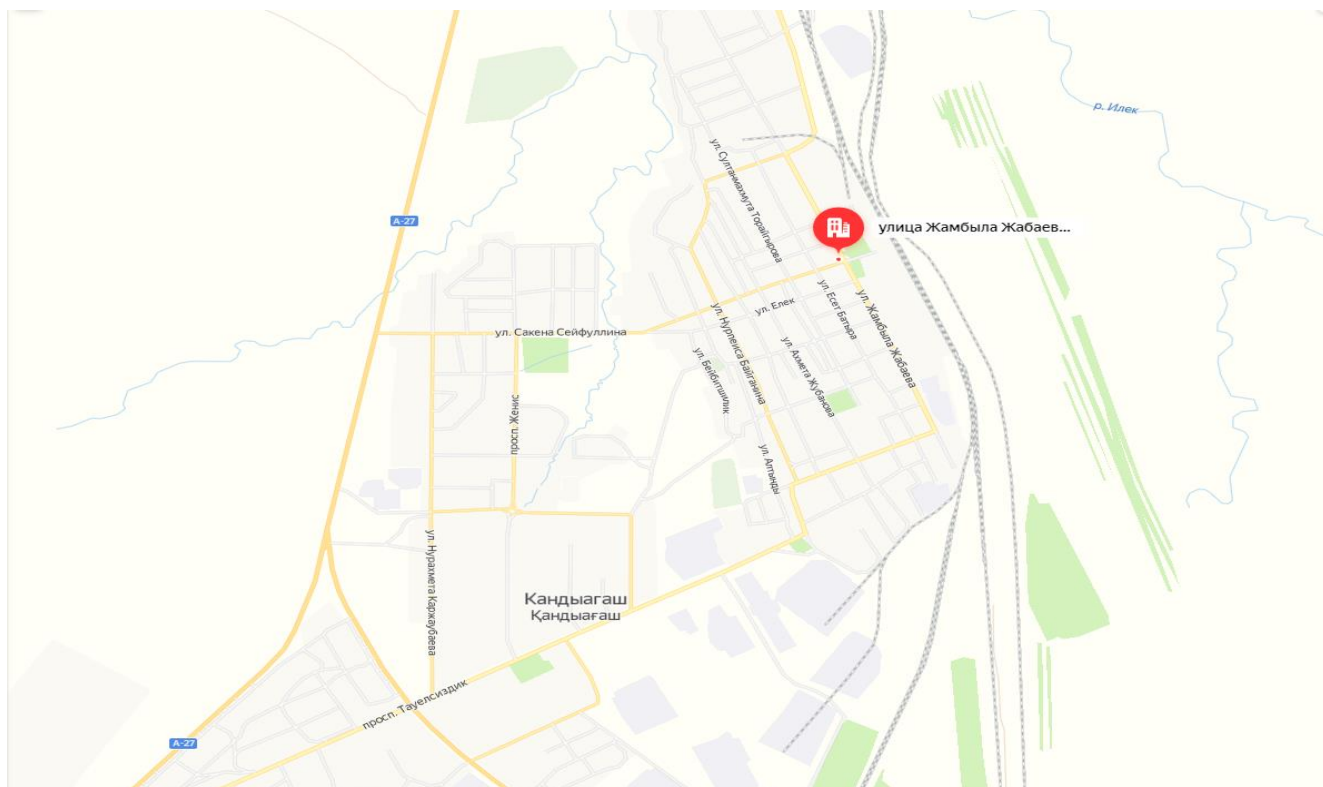
Ясныйдағы іріктеу нүктесінің орналасу картасы

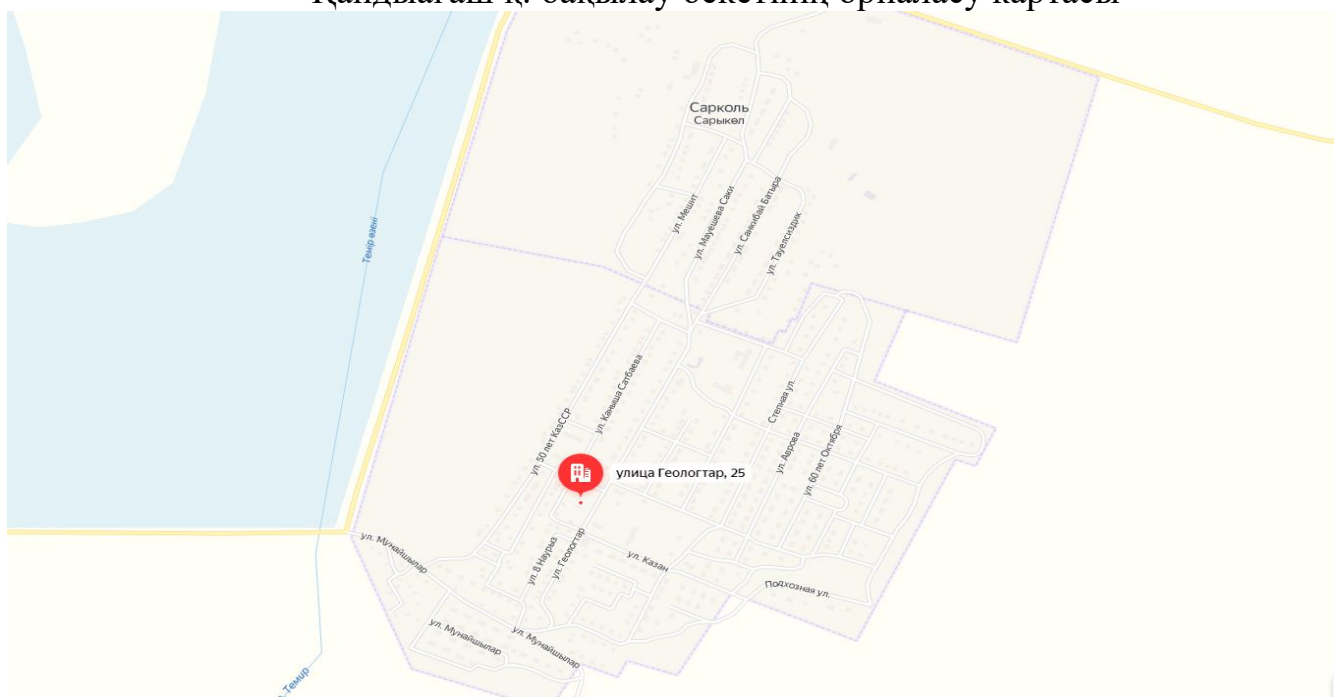
Батыс-2-дегі іріктеу пункттесінің орналасу картасы

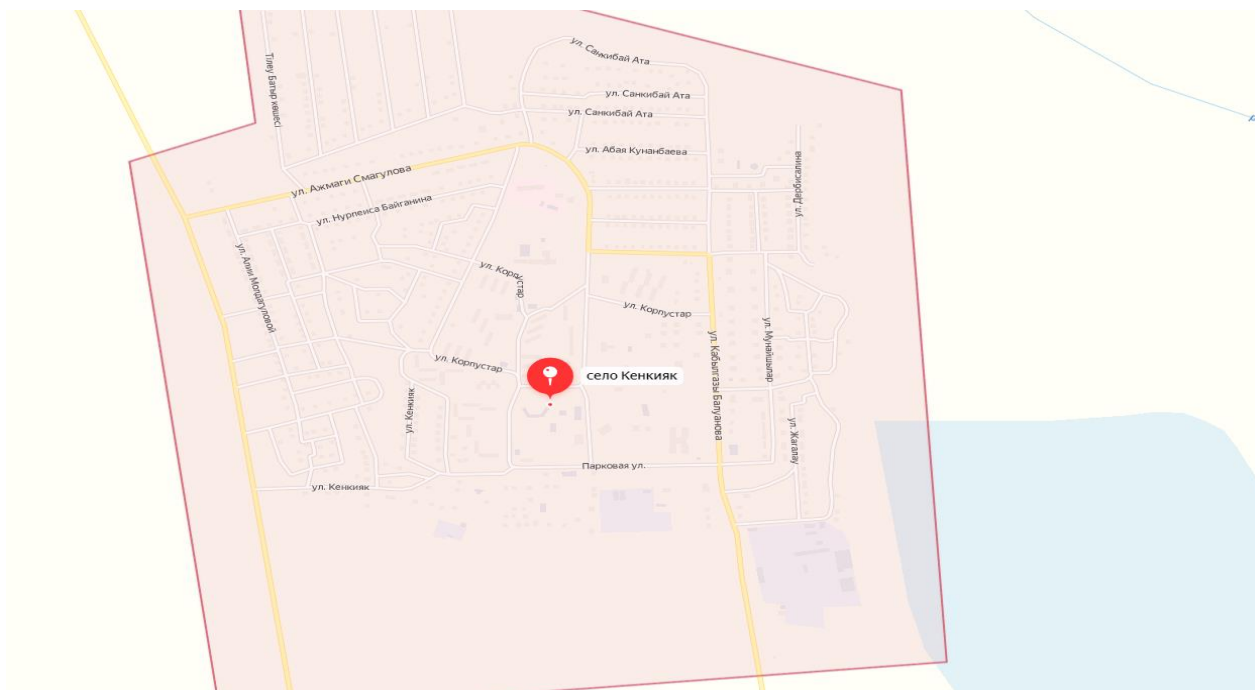
Хромтау қ. бақылау бекетінің орналасу картасы

Қандыағаш қ. бақылау бекетінің орналасу картасы

Шұбаршы а. бақылау бекетінің орналасу картасы

Кенкияк а. бақылау бекетінің орналасу картасы

2 Қосымша

Ақтөбе облысының жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Елек өзені	Су температурасы 0°C, сутегі көрсеткіші 8 – 8,05, судағы еріген оттегі 3,84 – 11,65 мг/дм ³ , ОБТ5 0,94 – 3,41 мг/дм ³ , түстілігі 21 см, барлық тұстамада иісі 0 балл.	
тұстама Алға қаласынан 0,3 км жоғары, Ақтөбе химиялық зауытының шлам тоғандарынан 1 км жоғары	4 класс	Аммоний-ионы – 1,07 мг/дм ³ . Фенолдар – 0,0018 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан асады. Аммоний-ионның нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Алға қаласынан 15 км төмен, жер асты суларының шығуынан 0,5 км төмен.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,26 мг/дм ³ . Аммоний-ионының нақты концентрациялары фондық кластан асады.
тұстама Ақтөбе қаласынан 0,5 км жоғары, Новороссийск көпірінен 8 км жоғары, Қарғалы өз. құйылысынан 11,2 км жоғары.	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар – 0,002 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациялары фондық кластан асады.
тұстама Ақтөбе қаласынан 4,5 км төмен, Жінішке өзеніне төмен құятын, жер асты суларының шығуынан 0,5 км жоғары.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,07 мг/дм ³ . Фенолдар – 0,002 мг/дм ³ . Аммоний-ионының және фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.

тұстама Ақтөбе қаласынан 20 км төмен, Георгиевка ауылынан 2,0 км төмен, жер асты суларының шығуынан 0,5 км төмен.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,34 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,0018 мг/дм ³ . Хром*(6+) – 0,192 мг/дм ³ . Аммоний-ионының, фенолдардың және хром*(6+) нақты концентрациялары фондық кластан асады.
тұстама Целинный ауылынан 1,0 км оңтүстік – шығысқа, Елек өзенінің сол жақ жағалауы.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,16 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,0011 мг/дм ³ . Хром*(6+) – 0,081 мг/дм ³ . Аммоний-ионының, фенолдардың және хром*(6+) нақты концентрациялары фондық кластан асады.
Қарғалы өзені	Су температурасы 0°C, сутегі көрсеткіші 8 судағы еріген оттегі 8,99 мг/дм ³ , ОБТ5 1,0 мг/дм ³ , иісі – 0 балл.	
тұстама Қарғалы ауылы, Ауылдың батыс бөлігінде Бұтақ өзенінің су келуінің оң жақ беткейінен 1 км төмен.	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациялары фондық кластан асады.
Ембі өзені	Су температурасы 0°C, сутегі көрсеткіші 8,05 судағы еріген оттегі 7,72 – 11,27 мг/дм ³ , ОБТ5 1,37 – 2,81 мг/дм ³ , иісі – 0 балл.	
тұстама Жағабұлақ ауылы, Жағабұлақ ауылынан 1,0 км солтүстік-батыста.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,09 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,002 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациялары фондық кластан асады. Аммоний-ионның нақты концентрациялары фондық кластан аспайды.
тұстама Саға ауылы, Ауылдан 1,0 км оңтүстік-батыста.	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар – 0,002 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациялары фондық кластан аспайды.
Темір өзені	Су температурасы 0°C, сутегі көрсеткіші 8 – 8,03, судағы еріген оттегі 8,42 – 8,57 мг/дм ³ , ОБТ5 2,79 – 3,65 мг/дм ³ , барлық тұстамада иісі – 0 балл.	
тұстама Покровское ауылы, Шелісай өзенінің су келуінің сол жақ беткейінен 400 м төмен.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,43 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,002 мг/дм ³ . Аммоний-ионның және фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Ленинское ауылы, ауылдан 9 км төмен, Күлден-Темір өзенінің су сағасының сол жақ беткейінен 2 км төмен.	нормаланбайды (>3класс)	Фенолдар* – 0,0018 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациялары фондық кластан асады.
Ор өзені	Су температурасы 0°C, сутегі көрсеткіші 8,01 судағы еріген оттегі 8,17 мг/дм ³ , ОБТ5 1,02 мг/дм ³ , түстілігі 21 см, иісі 0 балл.	
тұстама Бөгетсай ауылы, ауылдан 0,3 км төмен, Бөгетсай өзенінің құйылысынан 0,2 км төмен.	4 класс	Аммоний-ионы – 1,31 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,002 мг/дм ³ . Аммоний-ионның нақты концентрациясы фондық кластан

		асады. Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
--	--	---

* - бұл кластағы заттар нормаланбайды

3 Қосымша

Ақтөбе облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	Қазан 2021ж
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°C	4,8
3	Сутегі көрсеткіші		8,15
4	Еріген оттегі	мг/дм3	8,15
5	Судың иісі	балл	2
6	ОБТ5	мг/дм3	0,72
7	ОХТ	мг/дм3	23,35
8	Қалқыма заттар	мг/дм3	24,66
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм3	290
10	Кермектік	мг/дм3	3,74
11	Минерализация	мг/дм3	883
12	Натрий + калий	мг/дм3	223
13	Құрғақ қалдық	мг/дм3	1500
14	Кальций	мг/дм3	38
15	Магний	мг/дм3	22
16	Сульфаттар	мг/дм3	60
17	Хлоридтер	мг/дм3	250
18	Фосфаттар	мг/дм3	0,021
19	Жалпы фосфор	мг/дм3	0,024
20	Нитритті азот	мг/дм3	0,082
21	Нитратты азот	мг/дм3	0,019
22	Жалпы темір	мг/дм3	0,016
23	Тұзды аммоний	мг/дм3	2,30
24	Қорғасын	мг/дм3	0,007
25	Мыс	мг/дм3	0,009
26	Мырыш	мг/дм3	0,013
27	АББЗ /СББЗ	мг/дм3	0,02
28	Фенолдар	мг/дм3	0,003

Анықтамалық бөлім

Елді мекендердің ауасындағы ластаушы заттардың рұқсат етілген шекті шоғырлануы (ШЖШ)

Қоспалар	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік классы
	максималды бір реттік	орта тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,5	0,15	3
Қалқыма бөлшектер РМ 10	0,3	0,06	
Қалқыма бөлшектер РМ 2,5	0,16	0,035	
Хлор сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қоғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртсутек	0,008	-	2
Көміртек оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фтор сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2022 жылғы 2 тамыздағы № ҚР ДСМ-70 бұйрығы.
Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 3 тамызда № 29011 болып тіркелді.

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалау
I	Төмен	СИ ЕҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕҚ, %	>10 >50

БҚ 52.04.667-2005 Мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты ақпараттандыру үшін қалалардағы атмосфераның ластану жай-күйінің құжаттары. Әзірлеуге, сақтауға, мазмұндауға және мазмұнына қойылатын жалпы талаптар

Су пайдалану санаттары (түрлері) бойынша су пайдалану сыныптарын саралау

Су пайдалану санаты (түрі)	Мақсаты / түрі тазалау	Суды пайдалану сыныптары				
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс
Балық шаруашылығының суың пайдалану	Албыртбалық	+	+	-	-	-
	Тұқыбалық	+	+	-	-	-
Ауыз су пайдалану шаруашылығы	Қарапайым су дайындау	+	+	-	-	-
	Дағдылы су дайындау	+	+	+	-	-
	Қарқынды су дайындау	+	+	+	+	-
Рекреациялық су пайдалану (мәдени-тұрмыстық)		+	+	+	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-
	Карталарда тұндыру	+	+	+	+	+
Өнеркәсіп:						
технологиялық мақсаттар, процестер салқындату		+	+	+	+	-
гидроэнергетика		+	+	+	+	+
пайдалы қазбаларды өндіру		+	+	+	+	+
транспорт		+	+	+	+	+

Су объектілеріндегі су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (АШМ СРК 09.11.2016 ж. №151 Бұйрығы)

Радиациялық қауіпсіздік нормативі

Нормаланатын шамалар	Доза шектері
Тиімді доза	Халық
	Кез келген кезекті 5 жыл үшін жылына 1 мЗ орташа, бірақ жылына 5 мЗ артық емес

*«Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық талаптар радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге»

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ) топырақта мг/кг
-----------------	--

Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Мыс (жылжымалы нысан)	3,0
Мыс (жалпы нысан)	33
Хром (жылжымалы нысан)	6,0
Хром ⁺⁶	0,05
Марганец (жалпы нысан)	1500
Никель (жылжымалы нысан)	4,0
Мырыш (жылжымалы нысан)	23,0
Күшәла (жалпы нысан)	2,0

* ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің 2004 ж. 30.01. №99 және ҚР Қоршаған ортаны қорғау министрлігімен 2004 ж. 27.01. №21-п біріккен бұйрық.

"ҚАЗГИДРОМЕТ" РМК АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ФИЛИАЛЫ

МЕКЕН-ЖАЙЫ:

**АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ
АВИАГОРОДОК 14В
ТЕЛ. 8 (7132)-22-85-72**

E MAIL:HIMLABACGM@MAIL.RU